

Dječja prava i odgovornosti

HRABRI telefon
HRABRIM KLINCIMA

Ponekad čuješ odrasle kako razgovaraju o dječjim pravima i pravilima koja bi se trebala poštovati, a ti ne razumiješ o čemu pričaju? Pitaš se postoji li nešto što ti nije dozvoljeno ili što trebaš raditi? Sada ti više ništa nije jasno - djeca bi trebala živjeti bezbrižno i sretno, zar ne?!

Dječja prava postoje kako bi djeca zbilja živjela sretno, kako bi mogla ispuniti vlastite želje i dostići maksimum svojih sposobnosti. Sve o dječjim pravima i odgovornostima koja se vežu uz prava pročitaj u ovoj brošuri!

ŠTO JE TO PRAVO?

Da bismo razumjeli što je to „pravo“, prvo je važno razumjeti razliku između „želje“ i „potrebe“.

Želja je nešto bez čega možemo živjeti, ali ispunjavajući želje život nam postaje ljepši, ugodniji i veseliji. Na primjer, možemo željeti novu video igricu, odlazak na izlet, koncert, novi bicikl ili sličice za mijenjanje s prijateljima.

POTREBA je nešto **bez čega ne možemo ili nam je jako teško živjeti.**

Da bismo zdravo i lijepo živjeli, moramo jesti, piti čistu vodu i spavati na mjestu koje je zaštićeno od sunca i kiše. Isto tako, potrebno je imati i uzimati lijek kada smo bolesni kako bismo ozdravili. Svakom djetetu je potrebno imati i obitelj koja će mu pomoći da odraste.

PRAVO je potreba. Postoje osnovne stvari koje svi ljudi (veliki i mali) moraju imati ili kojima mogu lako pristupiti kako bi zdravo, sigurno i lijepo živjeli. Na primjer, svaki čovjek mora jesti da bi živio pa tako i ima pravo na primjerenu i zdravu hranu.

DJEČJA PRAVA?

Dječja prava su ljudska prava, ali se ona odnose na osobe do 18. godine starosti. Ta su prava posebno izdvojena i naglašena zbog toga što je razdoblje djetinjstva posebno važno u životu osobe. Kršenje prava u toj dobi može negativno utjecati na cijeli budući život osobe.

Kada čitamo dokumente s dječjim pravima, važno je znati da je dijete osoba starosti do 18 godina života.

KAKO SE ŠTITE DJEČJA PRAVA?

Država u kojoj dijete živi mora osigurati siguran život i poštivanje djetetovih prava. Također, sve su odrasle osobe dužne štititi djecu i pomagati im u ostvarivanju prava, a pogotovo odrasli iz djetetove obitelji. Osim odraslih osoba, dječja prava štite i sama djeca. Međusobno si pomažu u zaštiti prava, a kada nemaju dovoljno znanja ili mogućnosti štititi sama sebe i svoje prijatelje, odrasli im u tome trebaju pomoći.

Gotovo sve države svijeta zajednički su dogovorile da će poštivati i štititi jednaka prava djece. Ta prava su napisale u dokumentu Konvencija o pravima djeteta! Tim dokumentom su odredili načine na koje se svatko treba odnositi prema djeci.

TVOJA (DJEČJA) PRAVA

Svako dijete ima jednaka prava. To znači da dijete ima ista prava bez obzira na to tko je, gdje živi, čime mu se roditelji bave, kojim jezikom priča, koje je vjere, je li dječak ili djevojčica, iz koje kulture potječe, ima li neku teškoću u razvoju, je li bogato ili siromašno. Nijedno dijete ne zaslužuje da se prema njemu postupa nepravedno, grubo ili nasilno iz bilo kojeg razloga!

Svi odrasli trebaju postupati onako kako je najbolje za tebe i drugu djecu. Kada odrasli donose odluke, trebaju razmišljati o tome kako će njihove odluke utjecati na djecu.

Država (mjesto u kojem živiš) je odgovorna pobrinuti se za zaštitu tvojih prava. Mora stvoriti okolinu u kojoj se možeš razvijati i rasti, a treba pomoći i tvojoj obitelji da zaštiti tvoja prava.

Tvoja obitelj ima odgovornost pomoći ti da naučiš koja su tvoja prava, kako ih možeš ostvariti te se pobrinuti da budu zaštićena.

OSOBNJA PRAVA

- pravo na život
- pravo na ime - službeno priznato od države
- pravo na nacionalnost - pripadanje državi
- pravo na identitet – službeni zapis tko jesi

PRAVA VEZANA UZ ODRASTANJE

- pravo na pomoć od države ako si siromašan ili u nevolji
- pravo na hranu, odjeću, sigurno mjesto za život i zadovoljenje svojih osnovnih potreba
- pravo na život s vlastitim roditeljima/roditeljem i da te oni odgajaju, osim ako je to loše za tebe. Imaš pravo živjeti s obitelji koja brine o tebi
- ako ne možeš živjeti sa svojim roditeljima ili si posvojen/udomljen treba ti biti omogućena posebna skrb
- imaš pravo na posebnu zaštitu i pomoć, kao i na sva ostala prava ako si prognanik (ako si bio prisiljen napustiti svoj dom i živjeti u drugoj zemlji)
- ako imaš neku teškoću u razvoju, imaš pravo na posebno obrazovanje i njegu, kao i sva prava iz Konvencije o pravima djeteta, kako bi mogao živjeti punim životom
- imaš pravo na najbolju moguću zdravstvenu skrb, ispravnu vodu za piće, kvalitetnu hranu, čistu i sigurnu okolinu i informacije koje će ti pomoći da budeš zdrav i zdravo rasteš
- ako živiš pod udomiteljskom skrbi ili u nekoj drugoj situaciji daleko od doma, imaš pravo na to da netko redovito pregledava uvjete u kojima živiš kako bi se vidjelo jesu li oni za tebe najprikladniji

PRAVA NA OSOBNI RAST I RAZVOJ

- pravo na igru i odmor
- pravo samostalnog biranja svojih prijatelja, pridruživanja grupi ili okupljanja grupe, dok god to ne šteti drugima
- pravo na kvalitetno obrazovanje; podrška za pohađanje škole do najvišeg stupnja koji možeš postići
- tvoje obrazovanje treba ti pomoći u korištenju i razvijanju vlastitih darovitosti i sposobnosti. Obrazovanjem trebaš naučiti kako živjeti u miru, štititi okoliš i poštivati druge ljude
- pravo na privatnost
- pravo na izražavanje svojeg mišljenja, a odrasli ga trebaju poslušati i ozbiljno ga razmotriti
- pravo saznati različite stvari i dijeliti svoje mišljenje s drugima, kroz priču, crtiće, pisanje ili na bilo koji drugi način koji nije štetan ili uvrjedljiv za druge ljude
- pravo odabira vlastite vjeroispovijesti i vjerovanja. Roditelji ti trebaju pomoći odlučiti o onome što je ispravno, a što je krivo te što je najbolje za tebe
- pravo prakticiranja vlastite kulture, jezika i vjeroispovijesti
- pravo saznati informacije s radija, iz novina, knjiga, interneta i drugih izvora koje su važne za tvoju dobrobit. Odrasli se trebaju pobrinuti da informacije koje dobivaš nisu štetne i pomoći ti u pronalaženju i razumijevanju informacija koje trebaš

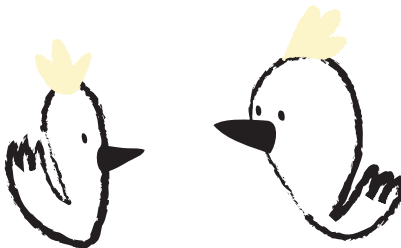

PRAVA NA POSEBNU ZAŠTITU

- imaš pravo biti zaštićen od nanošenja boli i lošeg postupanja, tjelesnog ili duhovnog
 - imaš pravo na zaštitu od štetnih lijekova i droga te trgovine drogom
 - imaš pravo na zaštitu od bilo koje vrste zlostavljanja i iskorištavanja, ponašanja na okrutan ili štetan način
 - pravo na pomoć ako si bio ozlijeđen, zanemaren ili je netko loše postupao s tobom
 - pravo na zaštitu od rada koji je štetan i loš za tvoje zdravlje i obrazovanje.
- Ako radiš, imaš pravo biti na sigurnom i biti pristojno plaćen
- pravo na zaštitu od otmice i sudjelovanja u ratnim sukobima
 - pravo na pravnu pomoć i pravedno postupanje u pravosudnom sustavu koji poštuje tvoja prava.

**IMAŠ PRAVO ZNATI SVOJA PRAVA!
ODRASLI TREBAJU ZNATI ZA OVA PRAVA I
POMOĆI TEBI DA SAZNAŠ ZA NJIH.**

ODGOVORNOSTI

Možda sada razmišljaš o tome kako je super što imaš pravo na toliko stvari. No, jednako kao što je važno da se tvoja prava poštuju, važno je poštivati prava drugih. Uz svako pravo dolazi i određena odgovornost. U nastavku ovog teksta možeš saznati kako kroz poštivanje vlastitih odgovornosti štitiš ne samo svoja prava, već i prava svojih prijatelja.

Najbolji primjer odnosa prava i odgovornosti djeteta opisuje Konvencija o pravima djeteta: **ako su djetetu zagarantirana sva prava tada ono mora štiti tuđa**, pogotovo svojih roditelja i druge djece.

To znači sljedeće:

Djeca imaju pravo na posebnu zaštitu od sukoba, sudjelovanja u ratnim sukobima, zlostavljanja i zanemarivanja, kao i bilo kojeg oblika iskorištavanja. Djeca stoga imaju odgovornost pozitivnog (pristojnog) ponašanja prema sebi i drugima. To podrazumijeva ne sudjelovanje u vršnjačkom nasilju i suzdržavanje od nanošenja bilo kojih vrsta ozljeda drugima.

Djeca imaju pravo na obrazovanje. To znači i da djeca imaju dužnost truditi se u školi, učiti u skladu s vlastitim mogućnostima i sposobnostima te dijeliti svoje znanje i iskustva s drugima.

Djeca imaju pravo na život u zdravom i čistom okolišu, što podrazumijeva da imaju odgovornost brinuti o tome da okoliš učine i zadrže što čišćim.

Svako dijete ima pravo na poštivanje svoga osobnog dostojanstva, što znači da ono ima odgovornost poštovati i tuđe i ponašati se u skladu s ljudskim vrijednostima koje i njega štite od svih štetnih utjecaja.

Djeca imaju pravo odrastati i živjeti u zdravom, sigurnom i ugodnom okruženju. To je jedino moguće ako im odrasli pomažu u zaštiti njihovih prava te ako ona sama uče o svojim pravima i štite ih unutar svojih mogućnosti. Djeca stoga imaju odgovornost paziti jedni na druge, ali i poštivati prava odraslih ljudi, a odrasli su odgovorni djetetu pružiti smjernice o tome što je dobro, ispravno i na koji način se ponašati.

Odrastanje djeteta, uz poštivanje dječjih prava, trebalo bi sadržavati kombinaciju igre, obrazovanja i učenja životnih vještina kroz stalno pozitivno ponašanje i međusobno poštovanje djece i odraslih.

Ako misliš da odrasli ne čine sve što je u njihovoj moći da zaštite tvoja prava ili ih krše na grube načine, imaš problema u školi, s prijateljima, ili bilo koji drugi problem i čini ti se da bi ti trebala pomoć, slobodno nam se obrati na Hrabri telefon.

Možeš nazvati broj 116 111 svakim radnim danom u vremenu od 9 do 20 sati. Ako ti je draže tipkati, možeš se javiti na e-mail savjet@hrabritelefon.hr ili na chat svakim radnim danom od 17 do 20 sati.

IGRA ZA KRAJ!

U spajalici „Prava-odgovornosti“ provjeri koliko si zapamtio/la i spoji dječje pravo s pripadajućom odgovornošću, kao što je prikazano na primjeru! Sretno :)

Imaš odgovornost jesti hranu koja je dobra za tvoje zdravlje te redovito prati zube ujutro i navečer.

Imaš odgovornost ne nanositi nikakvu bol drugoj djeci (ne zlostavljati ih, ne izazivati sukobe) te učiniti sve da do toga ne dođe ni među drugom djecom.

Imaš pravo na kvalitetno obrazovanje. Trebaš biti ohrabrivan na pohađanje škole do najvišeg stupnja koji možeš postići.

Imaš pravo na najbolju moguću zdravstvenu skrb, i informacije koje će ti pomoći da budeš zdrav i zdravo rasteš.

**Imaš odgovornost redovito
ispunjavati školske
obaveze, pisati domaće
zadaje i truditi se kako
bi postigao/la najbolje
moguće rezultate.**

**Imaš odgovornost
poslušati druge kada
izražavaju svoje
mišljenje.**

**Imaš pravo da te se
posluša kada izražavaš
svoje mišljenje.**

**Imaš pravo biti zaštićen
od nanošenja boli i lošeg
postupanja, tjelesnog ili
duhovnog.**

**Zahvaljujemo članovima Dječjeg odbora Hrabrog telefona na savjetima i
sugestijama u izradi ove publikacije.**

Navedena prava i dužnosti preuzete su i prilagođene prema publikaciji iz
prijevoda Konvencije na jeziku bliskom djeci u izdanju Ureda
pravobranitelja za djecu

HRABRI telefon

116 111

HRABRI TELEFON ZA DJECU

0800 0800

HRABRI TELEFON ZA MAME I TATE

www.hrabritelefon.hr
savjet@hrabritelefon.hr

Priredile:

Prof.dr.sc. Gordana Buljan Flander, psiholog i psihoterapeut

Jelena Tomić, dipl. soc. radnica

Vanda Božić, mag. psych.

Ana Orlić, mag. psych.

Iva Smolković, mag. psych.

Ilustracija: Booboo Tannenbaum

Grafičko oblikovanje: Señor

Financijski podržava

Nacionalna
zaklada za
razvoj
civilnoga
društva

Tiskanje ove publikacije omogućeno je
financijskom podrškom Nacionalne zaklade za
razvoj civilnoga društva. Sadržaj ove publikacije
isključiva je odgovornost autora i nužno ne
izražava stajalište Nacionalne zaklade.

